

การศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม

A Study of Promoting Pre-service Teachers' Social responsibility Rajabhat Roi Et University by Service Learning Instructional Model

ปาริชาติ ประเสริฐสังข์¹, วรเทพ เพ็งวัน²
Parichat Prasertsang¹, Warathep Pengvan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม 2. เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมแบบ PCAR Model กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาชีพครูที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวน 85 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมแบบ PCAR Model ตรวจสอบความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และ 2) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรับผิดชอบต่อสังคมระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมแบบ PCAR Model สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ t-test dependent

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมแบบ PCAR Model โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 นักศึกษาวิชาชีพครูมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาวิชาชีพครู หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ PCAR สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ PCAR อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การเรียนการสอนโดยการบริการสังคม PCAR Model ความรับผิดชอบต่อสังคม

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

² นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

² Undergraduate student in Mathematics, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

Abstract

The purpose of the research were to: 1. study pre-service teachers' social responsibility promoted through a developed by Service Learning Instructional Model. 2. To compare pre-service teachers' social responsibility pretest posttest by PCAR Model. The sample were 85 pre-service teachers register subject Learning Resources and Local Wisdom studies. The experiments were conducted by research tools which were the interview and questionnaire. The mixed methodology included two major procedures; 1) using of a developed service learning Instructional PCAR Model survey the social responsibility of pre-service teachers' after learning through the developed Service Learning Instructional Model and 2) compare mean between before and after using service learning Instructional PCAR Model . Data were analyzed to find out the mean, standard deviation and t-test dependent.

The results of this research revealed that: 1. the social responsibility of pre-service teacher after using service learning Instructional PCAR Model have mean 4.29 behavior of pre-service teachers' social responsibility at the highest level 2. the social responsibility of pre-service teacher after using service learning Instructional PCAR Model were higher than before using service learning Instructional PCAR Model at the statistical significance level of .05.

Keywords: service learning, PCAR Model, social responsibility

บทนำ

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันมหาวิทยาลัยได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้นักศึกษาได้เห็นความสำคัญและคุณค่าของแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น การพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูจะต้องได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง และความรู้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องตระหนักว่า นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงตามวัยการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และมีอิสระในการเรียนรู้โดยใช้ศาสตร์การเรียนรู้ไปบูรณาการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างสร้างสรรค์ และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการ

จัดกิจกรรมการเรียนรู้นำไปใช้ในวิชาชีพครูต่อไปได้อย่างครมื่ออาชีพ (กรัณย์พล วิวรรธมมงคล, 2555)

ความรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นพลเมืองที่ดี สามารถพัฒนานักศึกษาได้โดยการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่มุ่งให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะการเป็นผู้นำ โดยการจัดการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์จริง เพราะการเรียนการสอนในตำราไม่สามารถสร้างความเป็นผู้นำได้ คริสติน (Christine, 2011) ได้ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการบริการสังคมนั้นช่วยให้นักศึกษาเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม มีเจตคติที่หลากหลาย และเกิดเจตคติเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนที่ขึ้น และสแวน (Swan, 2006) ได้เสนอแนวคิด

เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมนั้นต้องเน้นให้นักศึกษาสามารถใช้ความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอนในชั้นเรียนออกไปบริการสังคม เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการบริการสังคม สร้างความรับผิดชอบ และการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้นักศึกษาเกิดความรักและความผูกพัน

รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม มีองค์ประกอบของรูปแบบ คือ หลักการแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน ขั้นตอนการสอน ระบบสังคม หลักการตอบสนอง และระบบสนับสนุน และผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน เรียกว่า “PCAR MODEL” ดังนี้ 1) เตรียมการ (P-Preparation) 2) การนำเสนองานหน้าชั้นเรียน (C=Class Presentation) 3) เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (A-Activity Based Learning) 4) สะท้อนความคิด (R-Reflective Thinking) ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักศึกษาออกบริการสังคม โดยนักศึกษาเป็นผู้กำหนดโครงการและกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมตามความต้องการของชุมชนที่นักศึกษาอาศัยอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนของปริญญญา เทวานฤมิตรกุล และซาลี เจริญลาภนพรรัตน์ (2555) ซึ่งได้ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยความสำเร็จในการนำเอาการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม (Service Learning) ไปใช้กับชุมชนรอบมหาวิทยาลัย เพื่อให้นักศึกษาได้ลงพื้นที่สำรวจปัญหาและเชื่อมโยงกับชุมชนซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญ ที่จะทำให้โครงการมีผลสัมฤทธิ์ในระยะยาวและเกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย ผู้สอนเป็นเพียงผู้ออกแบบกระบวนการกลุ่มสามารถปรับเนื้อหา เพิ่มลดกิจกรรม เพื่อให้เหมาะสมกับสิ่งที่

เกิดขึ้นในสังคมตามเหตุการณ์จริง ทำให้นักศึกษาไม่เบื่อหน่ายและสามารถติดตามกระบวนการกลุ่มด้วยความกระตือรือร้น ผลสัมฤทธิ์จากโครงการนี้เป็นผลที่เกิดขึ้นจริงจากการลงมือของนักศึกษาสร้างความภาคภูมิใจและแรงบันดาลใจในการดำรงตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการนำเอารูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม
2. เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมแบบ PCAR Model

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบบ “PCAR MODEL” ดังนี้ 1) เตรียมการ (P-Preparation) 2) การนำเสนองานหน้าชั้นเรียน (C=Class Presentation) 3) เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (A-Activity Based Learning) 4) สะท้อนความคิด (R-Reflective Thinking) โดยใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักศึกษาออกบริการ

สังคม โดยนักศึกษาเป็นผู้กำหนดโครงการและ กิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมตามความต้องการของ ชุมชนที่นักศึกษาอาศัยอยู่แล้วสำรวจความรับผิดชอบ ต่อสังคมของนักศึกษาลงการเรียนการสอน รายวิชาแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานของข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 เปรียบเทียบความรับผิดชอบ ต่อสังคมของนักศึกษาก่อนและหลังการใช้รูปแบบ การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมแบบ PCAR Model โดยใช้สถิติ t-test Dependent

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลการใช้รูปแบบการ เรียนการสอนโดยการบริการสังคมแบบ PCAR Model โดยการสำรวจความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษาลงการเรียนการสอนในรายวิชา แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น และเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษาก่อนการใช้รูปแบบฯ และหลังการใช้ รูปแบบ โดยใช้สถิติ t-test ดังตาราง 1 และ 2

ตาราง 1 แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการ บริการสังคมแบบ PCAR Model

ความรับผิดชอบต่อสังคม	\bar{X}	S	การแปลผล
1. ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัยอย่างเคร่งครัด	4.29	0.553	มากที่สุด
2. ข้าพเจ้ามีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของพลเมือง	4.36	0.574	มากที่สุด
3. ข้าพเจ้าประพฤติตนตามระเบียบ กฎเกณฑ์ของสังคมด้วยความเต็มใจ	4.52	0.569	มากที่สุด
4. ข้าพเจ้าทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบเสมอ	4.26	0.675	มากที่สุด
5. ข้าพเจ้าปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับต่างๆ ในการทำงาน	4.35	0.592	มากที่สุด
6. ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎจรรยาอย่างเคร่งครัด	4.20	0.687	มาก
7. ข้าพเจ้ายินดีช่วยเหลือกิจกรรมทางสังคมด้วยความเต็มใจ	4.48	0.590	มากที่สุด
8. ข้าพเจ้าไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นในเวลาปฏิบัติงาน	4.16	0.633	มาก
9. ข้าพเจ้ายอมรับบทบาทหน้าที่ของผู้อื่นและปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้	4.31	0.578	มากที่สุด
10. ข้าพเจ้าต้องการมีส่วนร่วมในการลดปัญหาสังคม	4.09	0.590	มาก
11. ข้าพเจ้าสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	4.48	0.666	มากที่สุด
12. ข้าพเจ้ามีความเคารพต่อสิทธิของผู้อื่น	4.64	0.553	มากที่สุด
13. ข้าพเจ้าสามารถช่วยเหลือสังคมและชุมชนในการแก้ปัญหาได้	4.14	0.620	มาก
14. ข้าพเจ้ามีการวางแผนในการทำกิจกรรมอย่างชัดเจน	3.96	0.663	มาก
15. ข้าพเจ้ามีความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น	4.64	0.531	มากที่สุด
16. ข้าพเจ้าสามารถปรับวิถีชีวิตตามความขัดแย้งทางสังคมได้	4.06	0.696	มาก
17. ข้าพเจ้าปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู	4.29	0.594	มากที่สุด

ตาราง 1 แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา (ต่อ)

ความรับผิดชอบต่อสังคม	\bar{X}	S	การแปลผล
18. ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของชุมชน	4.31	0.578	มากที่สุด
19. ข้าพเจ้าเห็นคุณค่าความคิดเห็นของทุกคนในกลุ่มที่ต่างกัน	4.32	0.658	มากที่สุด
20. แม้ในบางครั้งต้องรู้สึกเหน็ดเหนื่อยจากการช่วยเหลือผู้อื่น แต่ข้าพเจ้าก็เต็มใจ	4.28	0.610	มากที่สุด
21. ข้าพเจ้ายอมสละเวลาส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นแม้จะไม่ได้รับการร้องขอ	4.15	0.523	มาก
22. เมื่อเห็นอุบัติเหตุบนท้องถนน ข้าพเจ้าจะรีบเข้าไปช่วยเหลืออย่างไร้รอ	3.73	0.697	มาก
23. ข้าพเจ้ายินดีซื้อของใช้จำเป็นเพื่อบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยหรือผู้ด้อยโอกาสทางสังคม	4.12	0.586	มาก
24. เมื่อมีการแบ่งหน้าที่การทำงานในกลุ่ม ข้าพเจ้าไม่เคยเกี่ยงงานที่ได้รับมอบหมาย	4.24	0.570	มากที่สุด
25. หากมีปัญหาในการทำงานร่วมกัน ข้าพเจ้าจะพิจารณาผลการทำงานของข้าพเจ้าก่อน	4.24	0.717	มากที่สุด
26. ข้าพเจ้าเต็มใจช่วยเหลือกิจกรรมพัฒนาทางสังคมอย่างเต็มที่	4.36	0.614	มากที่สุด
27. ข้าพเจ้าเป็นคนหนึ่งที่สมัครใจที่จะมีส่วนร่วมในการบริการสังคมหรือชุมชนที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่	4.31	0.598	มากที่สุด
28. ข้าพเจ้ามีความภาคภูมิใจที่จะได้ทำประโยชน์ให้กับสังคมและชุมชน	4.62	0.508	มากที่สุด
29. ข้าพเจ้าคิดว่าความช่วยเหลือชุมชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา	4.72	0.453	มากที่สุด
30. ข้าพเจ้าเป็นกำลังสำคัญในการทำกิจกรรมการบริการสังคม	4.13	0.651	มาก
เฉลี่ยรวม	4.29	0.231	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่าพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมแบบ PCAR Model โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพฤติกรรมช่วยเหลือชุมชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีความเคารพต่อสิทธิของผู้อื่น มีความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น มีความ

ภาคภูมิใจที่จะได้ทำประโยชน์ให้กับสังคมและชุมชน และคิดว่าการช่วยเหลือชุมชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุดตาราง 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรับผิดชอบต่อสังคม ระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมแบบ PCAR Model

ความรับผิดชอบต่อสังคม	<i>n</i>	\bar{X}	<i>s</i>	<i>df</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ก่อนการใช้รูปแบบฯ	85	3.72	0.181	84	22.686*	0.000
หลังการใช้รูปแบบฯ	85	4.30	0.231			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของคะแนนความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมแบบ PCAR Model สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ความรับผิดชอบต่อสังคมหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ซึ่งนักศึกษามีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพฤติกรรมช่วยเหลือชุมชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีความเคารพต่อสิทธิของผู้อื่น มีความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น มีความภาคภูมิใจที่จะได้ทำประโยชน์ให้กับสังคมและชุมชน และคิดว่าการช่วยเหลือชุมชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด จากข้อมูลดังกล่าวทำให้เห็นว่านักศึกษาเกิดปฏิสัมพันธ์และสิ่งสำคัญอีกประการคือการทำให้เกิดการบูรณาการความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติจริง การมองปัญหาแบบรอบด้านและการคิดอย่างเป็นระบบ การประเมินผลสำเร็จและการสรุปทเรียนสามารถช่วยให้นักศึกษาเข้าใจถึงเนื้อหาที่แท้จริงของรายวิชา ผู้สอนเป็นผู้ออกแบบกระบวนการกลุ่มสามารถปรับเนื้อหา เพิ่มลดกิจกรรม เพื่อให้เหมาะสมกับสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมตามเหตุการณ์จริง ทำให้นักศึกษาไม่เบื่อหน่ายและสามารถติดตามกระบวนการกลุ่มด้วยความกระตือรือร้น

ผลสัมฤทธิ์จากโครงการเป็นผลที่เกิดขึ้นจริงจากการลงมือของนักศึกษา สร้างความภาคภูมิใจและแรงบันดาลใจในการดำรงตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม สอดคล้องกับ คริสติน (Christine, 2011) ที่กล่าวว่า ประโยชน์ของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมนั้นช่วยให้นักศึกษาเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม มีเจตคติที่หลากหลายเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนและเกิดการพัฒนานวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเทอร์รี่ (Terry, 2008) ที่พบว่า การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ช่วยแก้ปัญหาให้กับสังคมได้ตรงตามความต้องการของชุมชน

การเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นแบบ PCAR Model สามารถนำไปใช้พัฒนาให้นักศึกษาเกิดความรับผิดชอบต่อสังคมตามบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่ดี โดยชุมชนมีบทบาทในการให้ความรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน (ปาริชาติ ประเสริฐสังข์ ประสาท เนืองเฉลิม และเฉลย ภูมิพันธ์, 2556) กล่าวคือ ผู้นำหรือตัวแทนชุมชนที่นักศึกษาเลือกใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้มีส่วนให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ตามที่นักศึกษาสนใจ ในขณะเดียวกัน นักศึกษาก็มีส่วนช่วยเหลือชุมชนในการแก้ปัญหาตามที่ชุมชนต้องการและนักศึกษามีความรู้ความ

สามารถ ซึ่งได้จากการค้นคว้าแหล่งการเรียนรู้ผ่านทางเทคโนโลยี และอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้วิถีหนึ่ง ทำให้ทั้งชุมชนและนักศึกษาเกิดความตระหนักในบทบาทของตนเองที่มีต่อสังคม และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของตน สอดคล้องกับขั้นตอนการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมตามหลักสูตรเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่ดี ของเฮอรวาน และเฮลล์ (Hervani and Helms, 2004) ตลอดจนทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของเบรนส์ และแรนเดลล์ (Brandes and Randall, 2011) ฟิลลิปส์ (Phillips, 2011) และโทซาโด (Tosado, 2011) ที่พบว่า การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสามารถพัฒนาให้นักศึกษาให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งนักศึกษสามารถเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่า การดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานเป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน นอกจากนี้รูปแบบการเรียนการสอนยังได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้รูปแบบการเรียนการสอนได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่ดีได้ ซึ่งการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนี้สอดคล้องกับแนวคิดของจอยส์ และคนอื่นๆ (Joyce and other, 2009)

ข้อเสนอแนะ

การทำกิจกรรมกลุ่มของนักศึกษาแต่ละกลุ่มมีโครงการหรือกิจกรรมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ในชั้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงนักศึกษาจึงต้องมีการวางแผนงานในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมร่วมกันกับผู้สอน และชุมชน ดังนั้นเวลาในการทำกิจกรรมส่วนใหญ่นักศึกษาจะใช้เวลาในช่วงเวลาวันหยุดสุดสัปดาห์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักศึกษา กับชุมชนและยังช่วยพัฒนาการทำกิจกรรมกลุ่มของนักศึกษาด้วย

นักศึกษาได้รับความรู้และมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและเกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่ตนเองได้พัฒนาขึ้นในการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไปควรมีกิจกรรมการประกวดผลงานของแต่ละกลุ่มเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับนักศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผู้บริหารควรเน้นเรื่องการนำความรู้ทางวิชาการไปบูรณาการกับเนื้อหารายวิชาโดยเฉพาะรายวิชาที่เป็นภาคปฏิบัติทุกรายวิชาในหลักสูตรอุดมศึกษา เพื่อให้นักศึกษาทุกสาขา ได้นำความรู้จากการเรียนในชั้นเรียนไปบริการชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงและสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีต่อสังคม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ รูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ ซึ่งสามารถพัฒนาคุณลักษณะอื่นๆ ของนักศึกษาในการปฏิบัติกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

- กัณฑ์พล วิวรรณมงคล. (2555). การพัฒนาครูพันธุ์ใหม่ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงแสนสร้างสรรค์. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 4(1): (มกราคม-มิถุนายน 2555).
- ปาริชาติ ประเสริฐสังข์ ประสาท เนืองเฉลิม และเฉลย ภูมิพันธ์. (2556). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Brandes.K and Randall.G.K. (2011). Service learning and civic responsibility: Assessing aggregate and individual level change 2011. *Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 23(1): 20-29.
- Christine inez celio. (2011). *The effect of participation in experiential learning programs on personal and civic attitudes*. Doctor of Philosophy: Program in Clinical Psychology.
- Hervani, A. & Helm, M. (2004). Increasing creativity in economic: The service-learning project. *Journal of Education for Business*, 79(5): 267-273.
- Joyce, B. & Weil, M and Calhoun,E. (2009). *Models of teaching*. 8th ed. Boston: Allyn and Bacon.
- Phillips. (2011). *Integrating service learning into the classroom ; Examining the extent to which students achieve course objectives and a sense of civic responsibility by engaging in service learning: A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Education at Edgewood College*.
- Scott, R.(2006). The power of service learning. *Techniques (ACTE)*, 81(1): Jan 14.
- Swan, B.G. (2006). Motivating students through service learning. *The Agricultural Education Magazine*, 78(4): 23-24.
- Terry, A.W. (2008). Student voices, global echoes: service-learning and the gifted. *Roeper Review, January=March*, 30(1): 45-51.
- Tosado. G. Maria Santiago. (2011). *Developing awareness of social responsibility in higher education in Puerto Rico: A case study at the Universidad Del Sagrado Corazon: A dissertation committee for the degree of Doctor of Education at Columbia University*.